

EDEBİYATTA SANSÜR, BEAT KUŞAĞI ve HUKUK

Cuma Ali BURSA¹

İkinci Dünya Savaşı sonunda, Amerika'da toplumun orta sınıf, statükocu yapısına bir başkaldırı olarak Beat Kuşağı ortaya çıktı. Her ne kadar Allen Ginsberg akımı yok sayarak bir kaç adamın yazdıklarını yayımlama uğraşı olarak tanımlasa da Beat Kuşağı, toplumsal tabulara, baskıcı idareye, ırk ve cinsiyet ayırımına bir başkaldırı niteliğini taşıyordu.

Bu akımın öncülerinden Allen Ginsberg, William Burroughs, Lawrence Ferlinghetti, Gregory Corso gibi isimler yayımlandıkları yıllarda kendi ülkelerinde sansürün dayatmasıyla karşılaşmış, eserleri *müstehcenlik ve toplumsal ahlaka aykırılık* gerekçesiyle mahkeme kapılarını aşındırmıştır.

Ülkemizde William Burroughs'un cut-up tekniğiyle yazıp edebiyatın tüm yazım ilkelerine başkaldırdığı Yumuşak Makine isimli kitabı hakkında da 'muzır kurul' tarafından edebi eser niteliği taşıyor raporu verildi ve müstehcenlik gerekçesiyle çevirmeni ve yayınevi hakkında dava açıldı.

Bütün bu sansür dayatmasının temelde amacı nedir?

Sansür ve hegemonya Beat Kuşağının üstüne neden bu kadar çok gitmiştir?

Onca şairi, ressamı, müzisyeni etkileyen akımın eserleri hangi gerekçeyle "edebi niteliği yoktur" nitelendirmesiyle karşılaşır?

Yargı, edebi eserlerin değerlendirilmesinde ne derece bağımsız?

Sansür beat kuşağına ve edebiyata zarar verebiliyor mu?

Genel ahlak denen şey mi korunmaya çalışılıyor yoksa edebiyatı baskı altında tutabilmek için yazarlar ve çevirmenler yıldırılmaya mı çalışılıyor?

Bu kısa ve amatör çalışma elbette ne kuşağı yeterince tanımlamaya yetebilir, ne de kuşakla hukuk sistemi arasındaki soruna ışık tutabilir. Ben yalnızca edebiyatı seven bir hukuk öğrencisi olarak birtakım sorular sordum.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: beat kuşağı, sansür, muzır neşriyat, edebiyat, hukuk

---

¹ Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi

1- MÜSTEHCENLİK KAVRAMI VE MÜSTEHCENLİK SUÇU

Beat kuşağının sansür macerası ve hukuk mücadelesine giriş yapmadan önce kavram olarak müstehcenliğin ne ifade ettiğini bilmemiz ve TCK'da müstehcenlik suçunun ne şekilde düzenlendiğini görmemiz gerekmektedir.

Müstehcen, TDK. Sözlüğünde göre “açık saçık, edebe aykırı, yakışıksız” anlamındaki bir sözcük iken Batı dillerinde ise tartışmalı olmakla birlikte Latince obscenus/obcaneum sözcüğünden türetilmiş “kirli, pis, ayıp” anlamına gelen bir sözcüktür. (Köprülü, 2008: 28) Müstehcenliğin tanımı şu şekilde yapılmıştır: “şehvet hissine yönelik olup bu hissi kamçılaman, ar ve hayâ duygusunu rencide eden şey müstehcendir.” (Özbek, 2009:18; Bulut, 2000: 37; Köprülü, 2008: 28) Böyle bir tanım mevcuttur ancak bu tanımın zemini oldukça kaygandır, bir şeyin şehvet hissine yönelik olduğunu nasıl ortaya koyacağız? Tanımın objektif olmayışı hukuksal açıdan derin sorunlara sebep olmaktadır.

Bununla birlikte 1117 sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu 6. maddesinde; “fikri, içtimai, ilmi ve bedii kıymeti haiz olan eserler bu kanunun şumulünden hariçtir.” denilerek edebi eserlerin 1117 sayılı kanunun dışında tutulmasını öngörmüştür. Ayrıca TCK m. 226 da “bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmaz.” denilerek sanatsal ve edebi eserler suç kapsamının dışında tutulmuştur. Ancak bu kez de “edebi eser” olup olmama, edebi değer taşıyıp taşıyamama gibi bir problem ortaya çıkmıştır.

Gerek 1117 sayılı Kanun gerekse TCK müstehcenliğin tanımını bize vermemektedir. TCK m. 226'nın müstehcenlikle ilgili kısımları şu şekildedir;

“Müstehcenlik

(1) a) Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten,

b) Bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten,

c) Bu ürünleri, içeriğine vakıf olunabilecek şekilde satışa veya kiraya arz eden,

d) Bu ürünleri, bunların satışına mahsus alışveriş yerleri dışında, satışa arz eden, satan veya kiraya veren,

e) Bu ürünleri, sair mal veya hizmet satışları yanında veya dolayısıyla bedelsiz olarak veren veya dağıtan

Kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır

(2) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden kişi altı aydan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

((5) Üç ve dördüncü fıkralardaki ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(7) Bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle; üçüncü fıkra hariç olmak ve çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmaz.”

Yine madde gerekçesinde de bize açık bir tanım verilmemekte 225. maddeye atıf yapılmaktadır, orada da; *“bu hükme göre genel olarak edep ve iffete saldırı niteliği taşıyan davranışlar suç oluşturmaktadır. Böylece halkın ar ve hayâ duygularının, toplumun ortak edep ve ahlak temizliğinin korunması amaçlanmıştır. Bu suretle toplum kültürünün önemli bir kısmını oluşturan edep, iffet ve utanma duyguları korunmakta ve bu değerlere saldırı niteliği taşıyan hareketler yasaklanmaktadır.”*

Bu açıklamayla zaten tanımı net olarak yapılamayan, kaygan zemin üzerindeki müstehcenlik kavramı daha da kaygan bir zemine oturtulmaya çalışılmış, standardı olmayan bir açıklama getirilmiştir. Zira *“ortak edep ve ahlak temizliği”* ve ya *“halkın ar ve hayâ duyguları”* somut ve genel-geçer tanımlar olmadığı için değerlendirilmesi kolay yapılamayacak kavramlardır. Bu durum yasa koyucu için önemli bir imkândır ve bu imkân uygulayıcı idareye teslim edildiğinde hak ve özgürlüklerin keyfi bir biçimde sınırlandırılması demektir.(Bulut, 2000: 29) Sözelimi genel ahlak kavramı ne hukuk normlarının türetilmesi ne de bu normların uygulanmasında bize bilgi vermez, çünkü genel ahlakta değer yargıları söz konusudur. O halde genel ahlak ve benzeri muğlak kavramlar için *“objektiflik”* kriterleri getirilmelidir. (Uygur, 2008:14)

Peki, tanımın böyle soyut bir temele oturtulmaya çalışılmasında amaç nedir? Bir eserin edebi nitelik taşıyıp taşımadığının ölçütü kim tarafından konulabilir? Hangi hâkim önüne gelen romanın edebi eser niteliği taşıyıp taşımadığını bilme yetisine sahiptir? (yanlış hatırlamıyorsam hukuk fakültelerinde böyle nitelikte bir ders mevcut değil. –ki ben, bir hâkimin aynı zamanda çok iyi bir roman okuyucusu olması gerektiği taraftarıyım-) Hukuk bilimi somut ve net olarak tanımlanabilir kavramları inceler, kişiye göre değişen şeyler hukukun inceleme alanı dışındadır. Böylesine soyut bir tanım ve değerlendirme kriteriyle acaba sanat ve edebi eserler daha kolay yargılanmak mı istenmektedir? Sansür daha geniş bir yelpazeye mi yayılmak istenmiştir? Nihayetinde müstehcenlik suçlamasıyla karşılaşan eserler öncelikle *‘edebi eser niteliği taşımamaktadır’* kararı alınarak hâkim karşısına çıkarılmaktadır.

Eğer herhangi bir kavram için net bir tanım yapmıyorsanız, kendinize kavramın içeriğini dilediğiniz gibi doldurma yetkisi vermeye çalışıyorsunuz demektir. Özellikle Küçükleri muzır neşriyattan Koruma Kanunu, *“muzır neşriyat”* kavramını yalnızca

“18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacağı anlaşılan...” şeklinde tanımlamayı yeterli görmüştür. Bu tanım içi boş karanlık bir kuyudur, içini neyle doldurmalyız sizce?

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu bir de Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu’nu doğurmuştur. Peki, bu kurul kimlerden oluşmaktadır, bir bakalım, 1117 sayılı kanunun 2. Maddesine göre;

“Kurul,

Başbakanlık tarafından en az 15 yıl kamu hizmeti yapmış kişiler arasından seçilecek bir üye.

Adalet Bakanlığı tarafından idari nitelikte görevlerde bulunan hâkim ve Cumhuriyet savcıları arasından seçilecek bir üye.

İçişleri Bakanlığı tarafından üst kademe yöneticileri arasından seçilecek bir üye,

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından, Talim ve Terbiye Kurulu üyeleri arasından seçilecek iki üye.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca tıp dalından seçilecek bir üye.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, güzel sanatlar dalında ün yapmış kişiler arasından seçilecek bir üye.

Yüksek Öğretim Kurulunun, sosyal bilimler dalında akademik kariyer yapmış ve en az doktor unvanını almış üniversite öğretim elemanları arasından seçeceği bir üye.

Diyanet İşleri Başkanı tarafından Din İşleri Yüksek Kurulu üyeleri arasından seçilecek bir üye.

Ankara, İstanbul ve İzmir Gazeteciler cemiyetlerinin tespit edecekleri birer basın mensubu aday arasından Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünce kura ile tespit edilecek bir üye.”

olmak üzere 10 üyeden oluşmaktadır.

Edebi bir eserin niteliğinin değerlendirileceği bir kurulda neden hiç edebiyatçı bulunmaz? Kurul zaten başbakanlığa bağlı şekilde görev yürütmektedir, dolayısıyla bağımsızlığından da söz edilemez.

2- WILLIAM S. BURROUGHS’UN YUMUŞAK MAKİNE’Sİ TÜRK MAHKEMELERİNDE

William S. Burroughs’un Yumuşak Makine² isimli kitabı 2011 yılında Süha Sertabiboğlu çevirisiyle yayımlandı ve hemen ardından Süha Sertabiboğlu ve yayınevi sahibi hakkında dava açıldı³. Gerekçe ise eserin müstehcen nitelikte oluşuydu. (Karan, 2013: 48)

² Burroughs, William S., (2011), Yumuşak Makine, Çev: Süha Sertabiboğlu, İstanbul: Sel Yayınları.

³ Bkz., “Ve Burroughs Hakim Karşısında” 06. 07. 2011, <http://www.sabitfikir.com/haber/ve-burroughs-hakim-karsisinda> (Erişim Tarihi: 02.10.2014)

Kurulun dâhice tespiti şu şekilde; “Zira insanlar ilkel hayatlarından bugüne kadar dünyanın her yerinde ve her toplumunda cinsi uzuv bölgelerini kapalı tutmayı ve cinsi münasebetin gizliliğini vazgeçilmez kural olarak uygulaya gelmişlerdir. Bu toplumumuzda da böyledir. Toplumumuzun ahlak anlayışı ve kuralları ile örf ve adetleri cinsi münasebetin aşıkârlığını kabul etmez. Toplumlar varlıklarını koruyabilmek ve toplum organları bizzat bu normlara uymak zorunda oldukları gibi, toplumu bu konuda yönlendirme, ikaz etme, hatırlatma görev ve sorumluluğu ile de yükümlüdürler. Bu görev ve sorumluluk toplumsal niteliktedir. Söz konusu kitapta yayınlanan yazıların bu toplumsal görev ve sorumluluk ile bağdaşması mümkün değildir. Kitapta asıl ağırlığın cinselliğe yöneltilmiş olduğu, kitabın toplumun ahlak yapısıyla bağdaşmadığı ve halkın ar ve hayâ duygularını incittiği, genel ahlaka aykırı olduğu müşahede edilmelidir.”⁴

Peki, aziz kurulumuzun hakkında böylesine dâhice bir tespit yaptığı bu günahkar kimdir dâhil olduğu kuşak ne menem bir şeydir?

İkinci Dünya Savaşı sonunda, Amerika’da toplumun orta sınıf, statükocu yapısına bir başkaldırı olarak Beat Kuşağı ortaya çıktı. Her ne kadar kuşağın kurucularından olan Allen Ginsberg akımı yok sayarak bir kaç adamın yazdıklarını yayımlama uğraşı olarak tanımlasa da toplumsal tabulara, baskıcı idareye, ırk ve cinsiyet ayırımına bir başkaldırı niteliğini taşıyordu.

Bu akımın öncülerinden Allen Ginsberg, William Burroughs, Lawrence Ferlinghetti, Gregory Corso gibi isimler yayımlandıkları yıllarda kendi ülkelerinde sansürün dayatmasıyla karşılaşmış, eserleri Müstehcenlik ve toplumsal ahlaka aykırılık gerekçesiyle mahkeme kapılarını aşındırmıştır. Ki bu yargılamalar günümüzden yaklaşık 60 yıl önce olup bitmiş yargılamalardır.

William Burroughs ise akımın başat aktörlerindendi ve pek çok yaratıcı çalışmasının yanında cut-up tekniğiyle yazdığı üçlemesiyle yaratıcılığın sınırlarını zorladı. Yapıt bir anti-edebiyat bileşkesiydi zira bu zamana kadar kabul görmüş tüm edebiyat kuramlarını yıktı. Romanın bir olay içermesi gerektiği, romanda bir şey anlatılması gerektiği, olay örgüsünün bir şekilde birbirini takip etmesi gerektiği, anlamlılık ve sorulara cevap bulunması gerektiği gibi kalıplaşmış edebiyat sistemlerini alaşağı etti. Bunun yanında aslında hiç bir şey anlatmadığı üçlemede çağın rezilliğini de gözler önüne sererek çok şey anlattı. Uyuşturucu, savaş, seks, ikiyüzlülük ve çağın ne kadar bağımlılığı varsa çırılçıplak gözler önüne seriyor. Eser tabulara vurulan kuvvetli bir gürz darbesidir ama bu çırılçıplak gerçeği biz anlamsız ve kapalı cümleler olarak adlandırırız.

Burroughs’un Yumuşak Makinesine yapılan en büyük eleştirilerden ve tabi ki savcılığın iddianame savlarından biri eşcinsellik. Savcılık iddianamesine göre; “yumuşak makine adlı eserde eşcinsel ilişkilere yer verildiği, bu yer vermenin kısa

---

⁴ Bkz., “Ama Sayın Willam Burroughs Yazmayın Öyle, Burası Türkiye!” <http://www.selyayincilik.com/duyuru.asp?id=15> (Erişim Tarihi: 05.10.2014) ; “William S. Burroughs için soruşturma!” 25 Nisan 2011 Pazartesi, <http://www.ntvmsnbc.com/id/25206516> (Erişim Tarihi: 05.10.2014).

anlatımlardan uzaklaşarak ilişkinin detayına ve şekline kadar yer verildiği görülmüş...”⁵

Gerçekliğin üzeri örtülerek ortadan kaldırılamaz. Ülkemizde ve dünyada sayısız kişi eşcinsel ilişki yaşıyor ve eşcinsel duygulara sahipler, insanlar bu seçimi fantezi olsun diye yapmıyorlar, duyguları bu yönde. Hal böyleyken siz böyle bir ilişkiyi anlatan romanı yasaklıyorsanız, doğrudan bu insanları da yasaklıyorsunuz demektir. Benim cinsel ahlakım ve tercihim toplumun cinsel ahlakıyla birlikte yekpare bir kumaş mı oluşturuyor? Geleneksel cinsel ahlaktan sapan kişi topluma düşman olmak için mi bunu yapar yoksa toplum mu onu kendi karşısına oturtur?⁶ (Hart, 2000: 53; Uzun, 2005: 12-13)

Yapıtının edebi kalitesi artık tüm dünya tarafından kabul görmüş, yazdıklarıyla birçok edebiyatçıyı, müzisyeni hatta sinemayı etkilemiş birinin, kitabının edebi olup olmadığını tartışmak mahkemelerimizi gülünç duruma düşürmekten başka neye yarar?⁷

Bir ülkenin sokakları buram buram uyuşturucu kokuyorsa, bir ülkede eksiksiz, bir gün içinde birden fazla cinsel istismar ve tecavüz vakası gerçekleşiyorsa, o ülke okullarında voleybol eğitimiyle, güzel yazı eğitimiyle nesil eğitilmez.

Yumuşak Makine sanıldığığının aksine eşcinsel ilişkiye veya uyuşturucu bağımlılığına özendirilen bir kitap değildir, aksine tüm çıplaklığıyla (tabi bu benim fikrim, siz oldukça kapalı bir anlatımı olduğunu düşünüyor olabilirsiniz.) uyuşturucu kullanımını göz önüne seriyor, tasvirler ziyadesiyle rahatsız edici olduğu için bu tür bir metinle uyuşturucu kullanımına başlamak derin bir ruhsal bozukluğu gerektirir.

3- ŞEHRİN SOKAKLARINA ULUYAN ŞAİR: ALLEN GİNSBERG

“Gördüm kuşağımın en iyi beyinlerinin

çılgınlıkla yıkıldığını, histerik çıplaklıkla

açlıktan geberdiğini...”

---

⁵ “Ve Burroughs Hakim Karşısında” 06. 07. 2011, <http://www.sabitfikir.com/haber/ve-burroughs-hakim-karsisinda> (Erişim Tarihi: 02.10.2013)

⁶ Bkz., Hart-Devlin tartışması: Hart, H. L. A., (2000), Hukuk, Özgürlük ve Ahlâk. Çev.: Erol Öz, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

⁷ Çevik, Cankız, (2013), “Bu Bir Edebiyat Eseri Değildir Müstehcenlik Barındırır” ,11 Ocak 2013, <http://baskaldiraninsan.com/2013/01/11/bu-bir-edebiyat-eseri-degildir-ve-mustehcen-ogeler-barindirir/> (Erişim Tarihi:20.09.2014)

Bu şekilde başlar ‘Uluma’ya’ Ginsberg. Ve ilerde şöyle sürdürür bu çağın insanlığının betona ve metale ve teknolojiye tapışını imgelerken;

“Alüminyum ve çimentodan nasıl bir sfenkstir ki kafataslarını açıp parçalamış beyinleri ve imgeleri yiyip bitirmiş?

*Molok! Yalnızlık! Pislik! Çirkinlik! Külkovaları ve elde edilemez dolarlar!
Merdiven diplerinde çocuk çığlıkları! ordularda hıçkırarak ağlayan oğlançocukları! Parklarda gözüyaşlı ihtiyar adamlar!*

Molok! Molok! Kabus Molok! sevgisiz Molok! Zihinsel Molok! Molok ezici yargıcı insanların!

Molok akıl almaz zindan! Molok kurukafa bayrağı çekilmiş ruhsuz hapishane ve elemelerin kurultayı! Yapıları yargı olan Molok! Savaşın sayısız taştan abidesi Molok! sersemlemiş hükümetler Molok!

*zihni salt bir makine olan Molok! damarlarında kan yerine para dolaşan Molok!
parmakları on ordu olan Molok! göğsü kendi cinsinin etini tüketen bir dinamo olan Molok!
kenarlarından dumanlar tüten bir gömüt olan Molok!*

*Molok gözleri binlerce kör pencere! uzun sokaklarında ebedi Yahovalar gibi gökdelenler dikilen Molok!
sis içindeki fabrikalarında düş kurup cavlağı çeken Molok! devasa bacaları ve antenleriyle kentleri taçlandıran Molok!*

*Sevdası sonsuz petrol ve taş olan Molok! ruhu elektrik akımı ve bankalar olan Molok!
yoksunluğu dehanın sureti olan Molok! yazgısı cinsiyetsiz bir hidrojen bulutu olan Molok! Molok adı us olan!*

Molok içinde yapayalnız oturduğum! Kendinde melekleri düşlediğim Molok! Molok Delirdiğim! Sikemiciyim Molok’ta! Aşksız ve erkeksizim Molok’ta!

*Molok ruhuma çok önceleri giren! Molok içinde gövdesiz bir bilincim ben! Molok beni doğal esrikliğimden korkutan! Kendimden geçtiğim Molok! Uyandıığım Molok!
Gökyüzünden boşalan ışık!*

*Molok! Molok! Robot apartmanlar! görünmez banliyöler! hazine çatıkları! kör sermayeler!
şeytansı endüstriler! hayaletimsi uluslar! mağlup edilemez tumarhaneler! granit yaraklar! canavarca bombalar!...” (Ginsberg, 2013a: 29)*

Howl 7 Ekim 1955 senesinde Frisco’da Six Gallery’de ilk defa Ginsberg okundu ve bittiğinde Michael Mc Clure, şunları söylemiştir: *“Bir bariyer yıkıldı. Bir insan sesi ve bedeni; Amerika’nın sert duvarına, onun ordularına, akademilerine, kurumlarına, düzeninin sahiplerine ve güç destekli temellerine karşı güreledi.”* 1955’te önce Amerika daha sonra tüm dünya şiirin gücünü gördü ve korkmaya başladı. Buna bağlı olarak da çok geçmeden Uluma’nın yayıncısı Lawrence Ferlinghetti hakkında müstehcen içerikli eser yayınlamak suçlamasıyla California mahkemelerinde dava açıldı. Rob Epstein ve Jeffrey Friedman’ın birlikte yazıp

yönettikleri “Howl”⁸ filminin mahkeme sahnesinde Ferlinghetti’nin avukatı şu şekilde yapar savunmasını;

“Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi, müstehcenliği şu şekilde tanımlamıştır; ‘şehvetli arzuları uyandırarak, ahlak dışı eğilimlere iten şey.’ Yazarın söylemek istediği şeyler bu tanıma uyuyor mu? Yoksa sadece açık seçik kelimeler mi kullanmış. Mesela şöyle diyor;

‘...Denver’ın Adonis’i, yemek vakti arkabahçede sayısız kıza döşeyerek akıtanlar, sinemanın arka koltuklarında takanlar, sarsakça yan yana dizilenler, dağların tepelerinde mağaralarda bildik; sıska garson kızlarla ıssız yol kenarlarında oynaşanlar- elbiselerini yukarı sıyrarak ve bilhassa kıyı benzin istasyonları tuvaletlerinde “tekbencilik” yapanlar...’

Kendisi şöyle de diyebilirdi;

‘Denver’ın Adonis’i, Waldorf otelinde sayısız kıza döşeyerek akıtanlar veya Chasen’s’ta bir yemekte veya bir iki tek attıktan sonra the stork klupta yatakta’

Şimdi müstehcenliği gördünüz mü?”

Ferlinghetti bu davadan beraat etti, çünkü Ginsberg’in kelimeleri kullanış şekli kurtardı onları. Ginsberg imgelem sanatını muazzam bir şekilde kullanıyordu.

Howl döneminin siyasal gidişatından aile yapısına ve Beat kuşağının o döneme kadarki durumuna, kuşağın bireylerinin yaşamına-eserlerine- ilişkin anekdotlar barındırıyor, sinematografik bir bakış açısı sunuyordu bizlere. Ve müstehcenlik suçlaması bu lirik belgeseli suçlamak için yeterli değildi çünkü anlatılan toplum zaten o kelimelere göre yaşamını sürdürüyordu, dönemin Amerikan toplumunda ‘şehvet düşkünü’ olmayan kaç kişi vardı sokaklarda ve şimdinin Türkiye sokaklarında, İstanbul sokaklarından Kayseri sokaklarına kadar kaç kişi zihninde müstehcen çağrışımlar olmadan dolanıyor? İçinde yaşadığımız şeyi bir şiir yüzümüze vurduğunda neden nefretle şiiri karalıyoruz?

Ginsberg’in Ulumasıyla Amerika ve dünya şiirin gücünü anladı ve korkmaya başladı dedik. Bunu deyişimiz şundan dolayıdır; *“şiir, bu dünyanın karanlık güçleriyle iş birliği yapmaksızın, bu pis zorbalara yaltaklanmadan, insanlar arasında anlaşmaya dayanan, sevgi ve ruhça dayanışmayı mümkün kılan bir ilişkiler zincirinin de başlatıcısı olabilir. Çünkü şiir bu dünyada dahi insanın kendini tanıyabilmesini mümkün kılan bir imkândır.”* (Özel, 2006: 22)

Şair, iktidarın ve hakim gücün en fazla korktuğu ve haklı olarak da korkması gerektiği birinci unsurdur. Bu sebeple mahkemeler yoluyla sürekli edebiyat sansürlenmektedir. Toplum ahlakı ve halkın ar, hayâ duyguları da bunun açık kapısı rolündedir. Zaten kaygan olan bir zemine sabun köpüğü dökmek gibi...

⁸ Howl (2010), Yön: Rob Epstein-Jeffrey Friedman; <http://www.imdb.com/title/tt1049402> (Erişim Tarihi: 18.10.2014)

Acaba mahkemelerimiz toplum ahlakını mı koruyor yoksa toplum ahlakını mı 'kullanıyor'?

4- TAM ANLAMıyla İŞE YARAMAZ, AVARE BİR KUŞAK MI?

“Beat”, kelime olarak; meteliksiz, yersiz yurtsuz, başıboş, bitkin, umarsız, uykusuz, uyumayan, her şeyi derinlemesine algılayan, aşırı duyarlı, kendi başına, dışlanmış gibi anlamlara gelebilmektedir. Ancak, Jack Kerouac kelimenin bir başka anlamına daha dikkat çekmekteydi: “Beatific”, yani kutsal veya kutsanmış. Kerouac’ın bu anlama dikkat çekmekle; ezilenlerin, dışlanmışların gizli kutsallığını vurgulamak istediği söylenmektedir. (Asher, “Beat Etymology: Lost, Beat and Hip”; Muratoğlu-Sayın, 2014:5)

Ve öyledir, bitmişlik yalnızca isimlerindedir. Zira Burroughs oluşturduğu cut-up tekniğiyle edebiyatta yeni bir kapı açmayı başardı. Önceden yazılmış metinlerin kesilerek, tekrar birleştirilmesine dayanan bu teknik, edebiyatta bir şey anlatmaktan daha çok bir şey sormanın, bir yerlere çomak sokmanın, insan zihninin uyumayıp çalışmasını sağlamanın önemini ortaya koydu ve bu tüm dünya edebiyat çevrelerince de kabul gördü. Ama bizim mahkemelerimiz içerisinde tek bir yetkin edebiyatçının bile bulunmadığı bir kurula bu eserin edebi değerini sorgulamakta bir beis görmedi. Beat kuşağı ve Burroughs üzerine az da olsa bilgi sahibi olan bir edebiyatçı zaten eserin edebi niteliğini tartışmaya gerek görmezdi.

5- KARŞI TARAF

Elbette bütün bu fikirlerin karşı tarafında da birileri var. Muhafazakâr⁹ hukukçular elbette her şekilde cinsel içeriği (kelimesine varana kadar) müstehcen saymakta ve kesinlikle edebi bir değerinin olmadığını vurgulamaktadır.

Bu sebeple müstehcenliğin birkaç basamaklı amacından bahsederler; ilk olarak kadının ve cinsel duyguların sömürülmesi, onun gerisinde ekonomik çıkarlar, onun da gerisinde toplum ahlakını bozmak.

Mustafa Kahraman “Çağdaş Cahillerin Sermayesi Müstehcenlik” isimli çalışmada böyle düşünür ve der ki; *“müstehcen yayınlar vasıtasıyla böylesi obje ve sahnelere alışan kişilerin, cinsi hazza ulaşmaları da giderek zorlaşır. Dolayısıyla gayrimeşru münasebetlere gidilen bir yol açılır. Ve sonrasında sapık cinsi münasebetlere kadar ulaşılır.”* (Kahraman, 1986:44)

Görüldüğü gibi koskoca bir dünyayı sapkınlıkla itham etmekten geri durmayan bir zihniyet mevcut...

⁹ Şair İsmet Özel Muhafazakarlığın aslında İslâm ve İslâm ahlakıyla değil Fransa dayatmasıyla ilgili olduğunu söyler. Bkz: Şiir Türk’ün İklimi programı.

6- SONUÇ YERİNE

Şu soruları da Ginsberg vasıtasıyla sormak istiyorum; sansürlenen edebiyatla aslında ne sansürlemek istenmektedir? Vaktiyle Yasaklanan Ulumayla nükleer hiperteknoloji eleştirisi mi yasaklanmak istenmiştir, Amerika şiiriyle soğuk savaşın basmakalıplarının parodisi mi gizlenmek istendi? (Bkz, Gingsberg, 2013b:179-183) Türkiye’de yasaklanmak istenen Yumuşak Makine ile aslında neyin üzeri örtülmek istendi? Toplumun kalbinde yatan ikiyüzlülüğün mü?

Anayasa’nın ‘sanatın ve sanatçının korunması’ başlıklı 64. maddesine göre, ‘*devlet sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur.*’ ifadesi yer almaktadır¹⁰. Buna rağmen doğrudan Başbakanlığa bağlı olan bir kurum ısrarla, tartışmasız kült denebilecek edebiyat eserlerini ‘edebi değeri yoktur’ çattısı altına alıp yasaklama gayreti içindedir.

Ve insanı sarsmayan şiirin, sarsmayan romanın, sarsmayan edebiyatın, insana ne faydası dokunur ki?

---

¹⁰ Bkz., Atalay, Esra, “Sanat Özgürlüğü Temel Hakkının Kapsamı ve Diğer Temel Hak ve Özgürlüklerle İlişkisi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt : 6, Sayı : 2, 2004, ss.1-28; Atalay, Esra, “Sanat Özgürlüğü Temel Hakkının Hukuki Niteliği, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt : 6, Sayı : 1, 2004, ss. 43-66. Bingöl, Bilge, “*Sanat Özgürlüğü*”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(2), 2011, ss. 92–139.

KAYNAKÇA:

Bulut, Nihat (2000), “*Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılma Nedeni Olarak Genel Ahlak*”, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, sayı. 1-2, 2000, ss. 29-42.

Burroughs, William S., (2011), *Yumuşak Makine*, Çev: Süha Sertabiboğlu, İstanbul: Sel Yayınları.

Çevik, Cankız, (2013), “*Bu Bir Edebiyat Eseri Değildir Müstehcenlik Barındırır*”, 11 Ocak 2013, <http://baskaldiraninsan.com/2013/01/11/bu-bir-edebiyat-eseri-degildir-ve-mustehcen-ogeler-barindirir/> (Erişim Tarihi:20.09.2014)

Erdoğan, Şenol, Howl Uluma, Allen Ginsberg, <http://cyberzenarchy.com/2009/05/17/howl-uluma-allen-ginsberg/> (Erişim Tarihi: 21.09.2014)

Ginsberg Allen, (2013a), *Uluma ve Öteki Şiirler*, Çev: Melis Oflas, İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları.

Ginsberg, Allen, (2013b), *Toplu Halüsinasyon*, Çev: Süha Sertabiboğlu, İstanbul: Sel Yayınları.

Hart, H. L. A., (2000), *Hukuk, Özgürlük ve Ahlâk*. Çev.: Erol Öz, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Kahraman, Mustafa, (1986), *Çağdaş Cahillerin Sermayesi Müstehcenlik*, İstanbul: Nesil Matbaacılık.

Karan, Ulaş, (2013) *Sanatta İfade Özgürlüğü, Sansür ve Hukuk*, Siyahbant, <http://www.siyahbant.org/>; http://www.siyahbant.org/wp-content/uploads/2013/11/siyahbant_kitap02_web.pdf (Erişim tarihi: 01.11.2014)

Köprülü, Timuçin, “*Müstehcenlik*”, *Güncel Hukuk Dergisi*, Aralık 2008, ss. 28-31.

Levi Asher, “*Beat Etymology: Lost, Beat and Hip*” *Literary Kicks*, <http://www.litkicks.com/BeatEtymology#.VEy5tPnke-Y> (Erişim Tarihi, 19.09.2014).

Muratoğlu, Bahar- Sayın, Pelin, (2014), “*Edebiyatın Sapkın Çocukları: Beat Kuşağı*”, *PiVOLKA*, Yıl: 3 Sayı: 15, ss. 5-7.

Özbek, Veli Özer, (2009), *Müstehcenlik Suçu*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Özel, İsmet, (2006), Şiir Okuma Kılavuzu, İstanbul: Şule Yayınları.

Uygur, Gülriz, “*Genel Ahlakın Vazgeçilmezliği (mi?)*”, Güncel Hukuk Dergisi, Aralık 2008, ss. 12-14.

Uzun, Ertuğrul, (2005), “*Ahlâksızlığın Cezalandırılması: Devlin-Hart Tartışması*”, Eskişehir Barosu Dergisi, S. 6, Şubat 2005, ss. 152-71.

Ve Burroughs Hakim Karşısında 06. 07. 2011. <http://www.sabitfikir.com/haber/ve-burroughs-hakim-karsisinda> (Erişim Tarihi: 02.10.2013)